

УДК 378.011.3-051:793.3

DOI <https://doi.org/10.33989/2524-2474.2022.80.278221>

ОЛЕНА ТАРАНЦЕВА

ORCID <https://orcid.org/0000-0003-0657-2432>

(Полтава)

Place of work: Poltava V. G. Korolenko National Pedagogical University

Country: Ukraine

E-mail: elenatarantseva.millenium@gmail.ua

ДИДАКТИЧНА МОДЕЛЬ ВИКЛАДАННЯ КЛАСИЧНОГО ТАНЦЮ У ФАХОВІЙ ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ХОРЕОГРАФІЇ

У статті авторка розкриває актуальність проблеми викладання класичного танцю у фаховій підготовці майбутніх учителів хореографії. Визначено сукупність дидактичних умов викладання класичного танцю у системі фахової підготовки майбутніх учителів хореографії: посилення пізнавального інтересу студентів-хореографів до класичного танцю; візуалізація методик викладання класичного танцю у системі фахової підготовки майбутніх учителів хореографії; створення сучасного навчально-методичного забезпечення для самостійної роботи майбутніх учителів хореографії. Розроблено дидактичну модель викладання класичного танцю у фаховій підготовці майбутніх учителів хореографії, котра презентована сукупністю трьох блоків (методологічно-цільовий, змістово-технологічний та контрольньо-оцінювальний).

***Ключові слова:** дидактична модель, дидактичні умови, хореографія, методика викладання, класичний танець, методологічні підходи, майбутній учитель хореографії, фахова підготовка.*

Постановка проблеми. Дидактико-методичні засади викладання класичного танцю є актуальною проблемою у науково-педагогічних дослідженнях, оскільки в освітніх програмах цей вид танцю та методика його викладання є важливим освітнім компонентом фахової підготовки майбутніх учителів-хореографів. Відтак, пошуки шляхів удосконалення викладання класичного танцю для майбутніх учителів хореографії у вищій школі лежать у площині віднайдення ефективної системи дидактичних, організаційно-методичних умов та відповідних моделей, імплементація яких в освітній процес призведе до набуття студентами відповідних компетентностей та програмних результатів навчання, а також підвищить його якість.

Аналіз досліджень. Методику викладання класичного танцю як важливого складника фахової підготовки майбутніх учителів-хореографів, базису для оволодіння студентами іншими видами хореографічного мистецтва досліджували та вдосконалювали Т. Ахекян, Ю. Безпаленко, С. Васірук, Г. Горбачук, О. Енська, А. Максименко, Т. Путіліна, Н. Семенова, Н. Тарасова, І. Ткаченко, Л. Цветкова, Г. Чеккетті, Л. Шилова та інші науковці й педагоги-хореографи. Ґрунтовний аналіз наукових праць дає можливість відзначити, що удосконалення цієї методики дослідники вбачають у пошуку інноваційних форм організації навчання класичного танцю, нових прийомів, способів, методів принципів на основі синтезу традиційних підходів та інновацій, котрі привносять елементи сучасності в освітній процес та стимулюють творчість тих, хто опановує мистецтво танцю.

Мета статті – розробити дидактичну модель викладання класичного танцю у фаховій підготовці майбутніх учителів хореографії.

Виклад основного матеріалу. Сучасна система фахової підготовки майбутніх учителів-хореографів базується на використанні методик викладання класичного танцю, котрі спрямовані на виховання у студентів, насамперед, культури танцювального руху. Як зазначають Н. Семенова та Л. Шилова, це «...допомагає опанувати матеріал будь-якого характеру, стилю та манери, сприяє розвитку в студентів лексичної бази, котра дає змогу створювати хореографічні твори різноманітного змісту та форми. Ступінь опанування класичного танцю детермінує рівень професійної майстерності як в галузі виконавчої практики, так і у педагогіці» (Шилова, Семенова, 2020, с. 3).

Цілком погоджуючись із дослідницями, вважаємо, що ефективним механізмом удосконалення методики викладання класичного танцю у педагогічних вишах є віднайдення нових підходів, дидактичних умов та моделей викладання у системі фахової підготовки

майбутніх учителів-хореографів. Водночас, дидактична модель викладання класичного танцю у фаховій підготовці майбутніх учителів хореографії має передбачати підготовку студентів до самостійного проведення уроків класичного танцю у різних хореографічних колективах (дитячих, юнацьких, дорослих), до дидактично доцільної постановки завдань та врахування контингенту цих колективів, різних видів мистецтва хореографії (наприклад, студії класичного, народного, спортивного, дуетно-сценічного, естрадного танцю тощо), а також підготовку викладачів до реалізації інноваційних методик викладання.

На підставі всебічного аналізу науково-педагогічної літератури було встановлено складники універсальної системи викладання класичного танцю: 1) постановка уроку, котрий спрямовано на розвиток інтересу до класичного танцю; 2) ілюстрація (принцип наочності навчання), адекватне пояснення рухів, "па" і комбінацій класичного танцю (принцип доступності навчання); 3) навчання способами оволодіння власним тілом і м'язами; 4) виховання у студентів-хореографів самоконтролю і здатності до самонавчання (Путіліна, 2017).

Аналітичне осмислення наукового доробку учених (Т. Ахеян, Ю. Безпаленко, С. Васірук, Г. Горбачук, О. Енська, А. Максименко, Т. Путіліна, Н. Семенова, І. Ткаченко, Л. Цветкова, Л. Шилова та ін.) уможливило виокремити низку *дидактичних умов* викладання класичного танцю у системі фахової підготовки майбутніх учителів хореографії:

- 1) посилення пізнавального інтересу студентів-хореографів до класичного танцю;
- 2) візуалізація методик викладання класичного танцю у системі фахової підготовки майбутніх учителів хореографії;
- 3) створення сучасного навчально-методичного забезпечення для самостійної роботи майбутніх учителів хореографії.

У ході наукового пошуку для вирішення поставленого завдання (розробити дидактичну модель викладання класичного танцю у фаховій підготовці майбутніх учителів хореографії) ми враховували позицію науковців, згідно якої така модель повинна віддзеркалювати процес навчання студентів-хореографів у системі його зв'язків з інформаційним, культурно-освітнім і соціальним середовищем та імітувати спосіб її поведінки у загальній системі фахової підготовки у виші (Kononets et al., 2020, Kononets et al., 2021).

Під час розробки дидактичної моделі викладання класичного танцю у фаховій підготовці майбутніх учителів хореографії ми орієнтувалися на такі *методологічні підходи*, використання яких дало б можливість реалізувати кожну з визначених дидактичних умов:

– *компетентнісний підхід*, котрий забезпечує під час реалізації визначених дидактичних умов набуття студентами загальних та спеціальних компетентностей (здатність забезпечувати високий рівень володіння техніками класичного танцю, виконавськими прийомами, застосовувати набуті виконавські навички в концертно-сценічній діяльності, використовувати інноваційні технології в процесі викладання класичного танцю, створення мистецького проекту, його реалізації та презентації тощо);

– *культурологічний підхід*, котрий забезпечує під час реалізації визначених дидактичних умов викладання класичного танцю у фаховій підготовці майбутніх учителів хореографії виховання у студентів-хореографів культури танцювального руху (Герц, 2007);

– *технологічний підхід*, котрий забезпечує під час реалізації визначених дидактичних умов застосування інноваційних технологій викладання класичного танцю, цифрових технологій візуалізації методик викладання класичного танцю у системі фахової підготовки майбутніх учителів хореографії та створення сучасного навчально-методичного забезпечення для самостійної роботи майбутніх учителів хореографії;

– *ресурсно-орієнтований підхід*, котрий зорієнтовує під час реалізації визначених дидактичних умов на застосування педагогічних технологій ресурсно-орієнтованого навчання майбутніх хореографів в умовах дистанційного та змішаного процесу навчання: хмарні технології, інтернет-технології, мережеві проекти, майндмеппінг як технологію візуалізації знань, кайдзен-технологію як технологію постійного вдосконалення методик викладання класичного танцю (Kononets et al., 2020);

– *аксіологічний підхід*, котрий полягає у залученні майбутніх учителів хореографії до теоретичних і прикладних знань про ціннісну значущість класичного танцю для опанування усіма видами хореографічного мистецтва, про професійно-педагогічні цінності успішного вчителя хореографії, що характеризують його професійне становлення під час фахової підготовки у педагогічному виші, і самовдосконалення його особистості, становлення ієрархії цінностей особистості майбутнього вчителя хореографії на пріоритетах культурно-мистецької й професійно-пізнавальної спрямованості;

– *творчий підхід*, котрий зорієнтовує під час реалізації визначених дидактичних умов на розвиток творчих здібностей студентів-хореографів, на посилення пізнавального інтересу студентів-хореографів до класичного танцю через роботу над творчими хореографічними проектами (Андрощук, 2014);

– *інформаційний підхід*, котрий зорієнтовує під час реалізації визначених дидактичних умов на формування здатності у студентів-хореографів досліджувати новітню інформацію, котра стосується методик викладання класичного танцю, та адаптувати її до навчальних та професійних потреб;

– *системно-діяльнісний підхід*, котрий забезпечує під час реалізації визначених дидактичних умов викладання класичного танцю у фаховій підготовці майбутніх учителів хореографії максимальну самостійність студентів під час опанування основами класичного танцю, стимуляцію навчально-пізнавальної творчої діяльності, самоосвіти й процесу створення авторських стилів і методик, спільної творчої діяльності під час роботи над хореографічним проектом; цей підхід дозволяє розглядати дидактичну модель викладання класичного танцю у фаховій підготовці майбутніх учителів хореографії як відкриту педагогічну систему роботи зі студентами та створити практико-орієнтовану модель фахової підготовки у виші, що сприятиме підвищенню інтересу до класичного танцю (Гнатюк, 2013).

Таким чином, на підставі аналізу праць учених (Л. Андрощук, Т. Ахеян, Ю. Безпаленко, С. Васірук, Д. Гнатюк, І. Герц, Г. Горбачук, О. Еньська, А. Максименко, Т. Путіліна, Н. Семенова, І. Ткаченко, Л. Цветкова, Л. Шилова та ін.) та власної практики викладання класичного танцю, розроблено дидактичну модель викладання класичного танцю у фаховій підготовці майбутніх учителів хореографії, котра презентована сукупністю таких блоків: *методологічно-цільовий, змістово-технологічний та контрольньо-оцінювальний* (рис. 1).

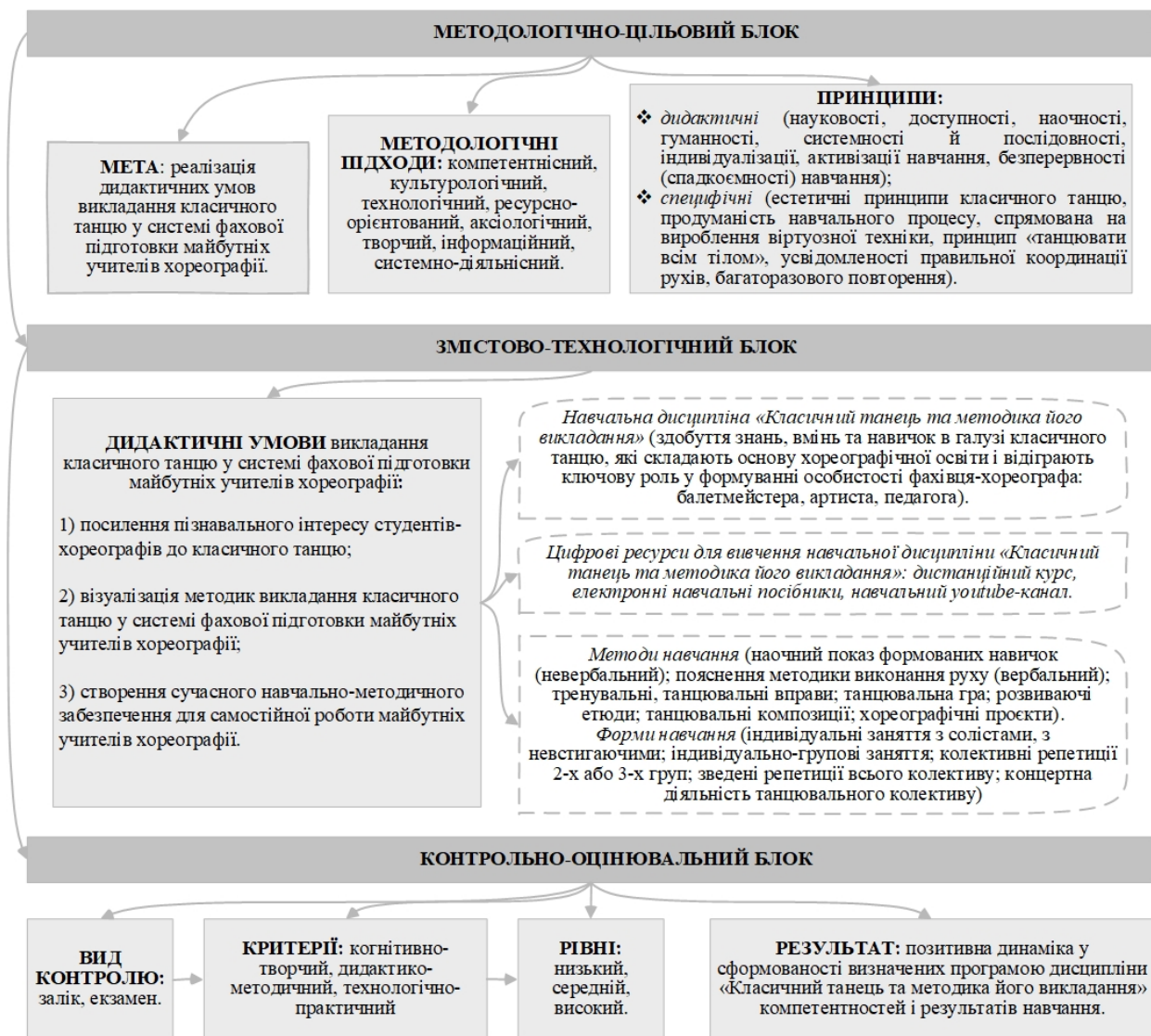

Рис. 1. Дидактична модель викладання класичного танцю у фаховій підготовці майбутніх учителів хореографії

Зі змісту рисунку 1 бачимо, що *методологічно-цільовий блок* дидактичної моделі віддзеркалює: мету (реалізація дидактичних умов викладання класичного танцю у системі фахової підготовки майбутніх учителів хореографії); *методологічні підходи* (компетентнісний, культурологічний, технологічний, ресурсно-орієнтований, аксіологічний, творчий, інформаційний, системно-діяльнісний); *дидактичні принципи* (науковості, доступності, наочності, гуманності, системності й послідовності, індивідуалізації, активізації навчання,

безперервності (спадкоємності) навчання); *специфічні принципи викладання класичного танцю* (естетичні принципи класичного танцю, продуманість навчального процесу, спрямована на вироблення віртуозної техніки, принцип «танцювати всім тілом», усвідомленості правильної координації рухів, багаторазового повторення), реалізація яких забезпечує успішність викладання класичного танцю (Енська, Максименко, Ткаченко, 2020; Цветкова, 2005).

Змістово-технологічний блок містить дидактичні умови (1) посилення пізнавального інтересу студентів-хореографів до класичного танцю; 2) візуалізація методик викладання класичного танцю у системі фахової підготовки майбутніх учителів хореографії; 3) створення сучасного навчально-методичного забезпечення для самостійної роботи майбутніх учителів хореографії, задля реалізації яких побудовано цю модель. Разом із тим, дидактичними складниками цього блоку є навчальна дисципліна «Класичний танець та методика його викладання» (мета, завдання, зміст, методи контролю за сформованістю компетентностей і програмними результатами навчання), методи навчання (наочний показ формованих навичок (невербальний); пояснення методики виконання руху (вербальний); тренувальні, танцювальні вправи; танцювальна гра; розвиваючі етюди; танцювальні композиції; хореографічні проекти), форми навчання (індивідуальні заняття з солістами, з невістигаючими; індивідуально-групові заняття; колективні репетиції 2-х або 3-х груп; зведені репетиції всього колективу; концертна діяльність танцювального колективу), а також засоби навчання – цифрові ресурси для її вивчення (дистанційний курс, електронні навчальні посібники, навчальний youtube-канал).

Контрольно-оцінювальний блок дидактичної моделі віддзеркалює визначені критерії оцінювання набутих студентами знань, практичних навичок з виконання класичного танцю та окреслених компетентностей (когнітивно-творчий, дидактико-методичний, технологічно-практичний); рівні сформованості визначених програмою дисципліни «Класичний танець та методика його викладання» компетентностей, результатів навчання, а також запланований результат від реалізації дидактичної моделі. Варто відзначити, що в запропонованій моделі критерії визначаються наступним чином: *когнітивно-творчий критерій* характеризує ступінь сформованості системи знань з методики викладання класичного танцю у фаховій підготовці майбутніх учителів хореографії, якими має володіти майбутній фахівець; *дидактико-методичний критерій* віддзеркалює ступінь сформованості у майбутніх учителів-хореографів здатності викладати класичний танець, готовність до самостійного проведення уроків класичного танцю у різних хореографічних колективах (дитячих, юнацьких, дорослих), здатності до дидактично доцільної постановки завдань та врахування контингенту цих колективів, різних видів мистецтва хореографії (наприклад, студії класичного, народного, спортивного, дуетно-сценічного, естрадного танцю тощо); *технологічно-практичний критерій* відбиває ступінь сформованості готовності студентів-хореографів застосовувати інноваційні технології з метою вдосконалення методики викладання класичного танцю.

Висновки. У підсумку зазначимо, що розроблена нами дидактична модель викладання класичного танцю у фаховій підготовці майбутніх учителів хореографії має цілісний характер, оскільки її блоки (методологічно-цільовий, змістово-технологічний та контрольно-оцінювальний) тісно взаємопов'язані і функціонують для досягнення результату – позитивної динаміки у сформованості визначених програмою дисципліни «Класичний танець та методика його викладання» компетентностей і результатів навчання, а також підвищення якості фахової підготовки загалом. Імплементация дидактичної моделі здійснюється шляхом ціле-змістового вдосконалення процесу навчання студентів-хореографів на етапі фахової підготовки у педагогічному закладі вищої освіти. Разом із тим, ключову роль під час реалізації авторської моделі відіграє викладач та застосовуваний ним дидактичний інструментарій, віддзеркалений у кожному блоці моделі. Перспективи подальших наукових розвідок вбачаємо у розширенні переліку дидактичних умов викладання класичного танцю у системі фахової підготовки майбутніх учителів хореографії.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

- Андрощук Л. М. Розвиток творчого потенціалу майбутнього вчителя хореографії у процесі постановки творчого проекту. *Мистецтво та освіта*. 2014. № 4 (74). С. 55–59.
- Герц І. І. Класичний танець. Методика професійного розвитку танцівника: навчальний посібник. Київ : НАКККіМ, 2007. 154 с.
- Гнатюк Д. О. Системно-діяльнісний підхід як основа організації ефективного навчання. *Педагогічний пошук*. 2013. № 4. С. 33–37.

- Енська О. Ю., Максименко А. І., Ткаченко І. О. Композиція танцю та мистецтво балетмейстера. Суми : ФОП Цьома С.П., 2020. 157 с.
- Класичний танець та методика його викладання: конспект лекцій навчальної дисципліни першого (бакалаврського) рівня вищої освіти галузі знань 02 Культура і мистецтво спеціальності 024 Хореографія освітньої програми Сучасна хореографія / уклад.: Л. М. Шилова, Н. М. Семенова. Харків : ХДАК, 2020. 75 с.
- Путіліна Т. М. Сучасні методи в методиці викладання класичного танцю. *Педагогічні науки*. 2017. Вип. 133. С. 190–194.
- Цветкова Л. Ю. Методика викладання класичного танцю : підручник. Київ, 2007. 324 с.
- Kononets N., Baliuk V., Zhamardiy V., Petrenko L., Pomaz Yu., Kravtsova N., Shkola O. Didactic model of information and communication competence formation of future specialists of economic. *Journal for Educators, Teachers and Trainers*. 2021. Vol. 12 (4). P. 170–181.
- Kononets N., Grynova M., Zhamardiy V., Mamon O., Liulka H. Problems of Implementation of The System of Resource-Based Learning of Future Teachers of Physical Culture. *International Journal of Applied Exercise Physiology (IJAEP)*. 2020. Vol. 9 (12). P. 50–60.
- Kononets N., Ilchenko O., Mokliak V. Future teachers resource-based learning system: experience of higher education institutions in Poltava city, Ukraine. *Turkish Online Journal of Distance Education-TOJDE*. 2020. Vol. 21, no. 3, article 14. P. 199–220.

REFERENCES

- Androshchuk, L. M. (2014). Rozvytok tvorchoho potentsialu maibutnoho vchytelia khoreohrafiy u protsesi postanovky tvorchoho proektu [Development of the creative potential of the future choreography teacher in the process of staging a creative project]. *Mystetstvo ta osvita [Art and education]*, 4 (74), 55–59 [in Ukrainian].
- Enska, O. Yu., Maksymenko, A. I., & Tkachenko, I. O. (2020). *Kompozytsiia tantsiu ta mystetstvo baletmeistera [Dance composition and choreographer's art]*. Sumy: FOP Tsoma S.P. [in Ukrainian].
- Herts, I. I. (2007). *Klasychnyi tanets. Metodyka profesiinoho rozvytku tantsivnyka [Classical dance. Methodology of professional development of a dancer]: navchalnyi posibnyk*. Kyiv: NAKKKiM [in Ukrainian].
- Hnatiuk, D. O. (2013). Systemno-diialnisnyi pidkhid yak osnova orhanizatsii efektyvnoho navchannia [The system-activity approach as the basis of the organization of effective training]. *Pedahohichnyi poshuk [Pedagogical search]*, 4, 33–37 [in Ukrainian].
- Kononets, N., Baliuk, V., Zhamardiy, V., Petrenko, L., Pomaz, Yu., Kravtsova, N., & Shkola, O. (2021). Didactic model of information and communication competence formation of future specialists of economic. *Journal for Educators, Teachers and Trainers*, 12 (4), 170–181 [in English].
- Kononets, N., Grynova, M., Zhamardiy, V., Mamon, O., & Liulka, H. (2020). Problems of Implementation of The System of Resource-Based Learning of Future Teachers of Physical Culture. *International Journal of Applied Exercise Physiology (IJAEP)*, 9 (12), 50–60 [in English].
- Kononets, N., Ilchenko, O., & Mokliak, V. (2020). Future teachers resource-based learning system: experience of higher education institutions in Poltava city, Ukraine. *Turkish Online Journal of Distance Education-TOJDE*, 21, 3, 14, 199–220 [in English].
- Putilina, T. M. (2017). Suchasni metody v metodytsi vykladannia klasychnoho tantsiu [Modern methods of teaching classical dance]. *Pedahohichni nauky [Pedagogical sciences]*, 133, 190–194 [in Ukrainian].
- Shylova, L. M., & Semenova, N. M. (Comps.). (2020). *Klasychnyi tanets ta metodyka yoho vykladannia: konspekt lektsii navchalnoi dystsypliny pershoho (bakalavrskoho) rivnia vyshchoi osvity haluzi znan 02 Kultura i mystetstvo spetsialnosti 024 Khoreohrafiia osvitnoi prohramy Suchasna khoreohrafiia [Classical dance and its teaching methods: synopsis of lectures of the first (bachelor) level of higher education in the field of knowledge 02 Culture and art of the specialty 024 Choreography of the educational program Modern choreography]*. Kharkiv: KhDAK [in Ukrainian].
- Tsvetkova, L. Iu. (2007). *Metodyka vykladannia klasychnoho tantsiu [Methods of teaching classical dance]: pidruchnyk*. Kyiv [in Ukrainian].

OLENA TARANTSEVA

DIDACTIC MODEL OF TEACHING CLASSICAL DANCE IN PROFESSIONAL TRAINING OF FUTURE TEACHERS OF CHOREOGRAPHY

In the article, the author reveals the relevance of the problem of teaching classical dance in the professional training of future choreography teachers. A set of didactic conditions for teaching classical dance in the system of professional training of future teachers of choreography was determined: strengthening the cognitive interest of choreographer students in classical dance; visualization of methods of teaching classical dance in the system of professional training of future teachers of choreography; creation of modern educational and methodological support for the independent work of future teachers of choreography. A didactic model of classical dance teaching in the professional training of future choreography teachers was developed, which is presented as a set of three blocks (methodological-target, content-technological and control-evaluative).

Key words: didactic model, didactic conditions, choreography, teaching method, classical dance, methodological approaches, future teacher of choreography, professional training.